

DAWID KOPA*

TERYTORIUM MANIOWSKIE
JAKO UPOSAŻENIE
KSIĘŻNYCH ŚWIDNICKICH I JAWORSKICH

Określenie «terytorium maniowskie» nie budzi najpewniej żadnych skojarzeń u Szanownego Czytelnika. Nie jest to przypadek. W niniejszym artykule prezentuję moją koncepcję na temat nazwy obszaru, który znalazł się pod kontrolą księżnych świdnicko-jaworskich¹ w wyniku małżeństw zawieranych z władcami tego księstwa. Określam zasięg geograficzny terytorium maniowskiego.

Sposób sprawowania władzy przez księżne i zasięg geograficzny ich panowania stanowią moim zdaniem wystarczające uzasadnienie dla zaproponowanej nazwy zarządzanego przez nie obszaru. Choć terytorium maniowskie będzie jedynie konstrukcją historiograficzną, to jednak niepozbawioną waloru wiarygodnego nazywania zjawisk rzeczywiście istniejących. Są one dostrzegalne dopiero z perspektywy czasu pozwalającej na podsumowanie działalności wielu pokoleń. Pozostając tylko przy przykładach najbardziej znanych, takie wytwory nauki

---

* Dawid Kopa – doktor nauk humanistycznych w zakresie historii. Zainteresowania badawcze: średniowieczna historia księstwa świdnicko-jaworskiego, historia społeczna, gospodarcza i polityczna Dolnego Śląska, literatura staropolska i historia idei; e-mail: kdavid@o2.pl.

¹ Używam tutaj zbiorczej nazwy dla pojawiających się w XIII i XIV w. organizmów politycznych: księstwa jaworskiego, księstwa świdnickiego, księstwa świdnicko-jaworskiego, ich obszar w znacznym stopniu jest tożsamy. Trwałe ukształtowanie się księstwa świdnicko-jaworskiego nastąpiło w 1346 r., po śmierci Henryka Jaworskiego. K. JASTŃSKI. *Rodowód Piastów śląskich: Piastowie wrocławscy, legnicko-brzescy, świdniccy, ziębiccy, głogowscy, żagańscy, oleśniccy, opolscy, cieszyńscy i oświęcimscy*. Kraków 2007² s. 304 (wyd. I s. 23).

historycznej, jak: rozbitcie dzielnicowe, demokracja szlachecka i rozbiory Polski też miały swój początek i konkretnego, mniej czy bardziej znanego, autora.

1. KSZTAŁTOWANIE SIĘ TERYTORIUM MANIOWSKIEGO

W okresie, kiedy Agnieszka von Habsburg była małżonką Bolka II Małego², otrzymała od niego jako podarunek poranny terytorium maniowskie³. Największym jego ośrodkiem był Strzegom. Pod rządami Habsburżanki⁴ stan ten systematycznie ulegał zmianie, ponieważ znaczenie Maniowa rosło w zarządzaniu władztwem.

Księżna świdnicko-jaworska nie była pierwszą posiadaczką terytorium maniowskiego. Pierwszą była Beatrycze Brandenburska – córka Ottona V Długiego. Przedstawicielka dynastii Askańczyków została żoną Bolka I Surowego 4 października 1284 r.⁵, co otworzyło jej drogę do rozpoczęcia rządów na opisywanym terytorium. O jej władzy nad terytorium maniowskim świadczy tytulatura: „Herzogin von Schlesien und Herrin in Stregonio”, użyta przez nią 29 listopada 1307 r.⁶ Nie jest przypadkiem, że w latach 1301-1308 Beatrycze wystawiała znaczną część swoich dokumentów w Strzegomiu⁷. Spośród dokumentów o znanym miejscu wystawienia możemy wskazać tylko nieliczne wystawione poza Strzegomiem⁸. Także obszar, w którym Beatrycze dokonywała regulacji spraw, wskazuje na koncentrację jej zainteresowań na terytorium maniowskim. W trakcie jej rządów opiekuńczych po śmierci Bolka I Surowego Strzegom był ośrodkiem władzy nad pozostawionym przez męża księstwem. Uważam, że w okresie rządów Beatrycze terytorium maniowskie ukształtowało się jako odrębna jednostka administracyjna. Dokładny moment, w którym Maniów stał się głównym ośrodkiem opisywanego tu obszaru,

² Były to lata 1338-1368. D. KOPA. *Dzieje Maniowa do schyłku XIV wieku*. „Świdnickie Studia Teologiczne” 17:2017 nr 1 s. 69.

³ *Codex diplomaticus Silesiae*. Bd. XXX [dalej: CDS XXX]. Ed. K. Wutke, E. Randt. Breslau 1930 nr 6101. R. Żerelik używa określenia „Strzegom z dystryktem”. R. ŻERELIK. *Dzieje polityczne Strzegomia i ziemi strzegomskiej na tle dziejów księstwa świdnicko-jaworskiego*. W: *Strzegom. Zarys monografii miasta i regionu*. Red. K. Matwijowski. Wrocław 1998 s. 52.

⁴ Agnieszka von Habsburg; Agnieszka, księżna świdnicko-jaworska; Habsburżanka; a do 1346 r. także księżna świdnicka – to w moim tekście różne określenia tej samej osoby – zmarłej w 1392 r. małżonki Bolka II Małego i ostatniej księżnej świdnicko-jaworskiej. KOPA. *Dzieje Maniowa do schyłku XIV wieku* s. 69.

⁵ A. JURECZKO. *Bolko I książę jaworsko-świdnicki*. „Rocznik Naukowo-Dydaktyczny. Prace Historyczne” 8:1977 s. 42. Imię Beatrycze, niespotykane wcześniej wśród Piastów świdnickich, nosiła córka Bolka I Surowego i Beatrycze Brandenburskiej. K. JASIŃSKI. *Piastowie świdnickcy a Wittelsbachowie w pierwszej połowie XIV wieku*. „Zapiski Historyczne” 33:1968 z. 3 s. 97.

⁶ *Codex diplomaticus Silesiae*. Bd. XVI [dalej: CDS XVI]. Ed. C. Grünhagen, K. Wutke. Breslau 1892 nr 2962.

⁷ CDS XVI nr 3012, 2968, 2962, 2965.

⁸ CDS XVI nr 2977, 2831.

jest trudny do ustalenia, jednak z pewnością nie dokonało się to w okresie sprawowania władzy przez Beatrycze. W jej czasach coraz bardziej zaznaczała się odrębność administracyjna terytorium maniowskiego od reszty księstwa. Na zdobycie przez Maniów roli głównego ośrodka tego obszaru było jeszcze za wcześnie.

Po powtórny zamążpójściu Beatrycze (co dokonało się pomiędzy 20 września 1308 a 16 lipca 1311 r.⁹) i przeniesieniu się przez nią do nowego małżonka Władysława, księcia kozielskiego, terytorium maniowskie zostało wydzielone Kunegundzie, żonie Bernarda Statecznego¹⁰ i córce Władysława Łokietka. Kunegunda została małżonką Bernarda Statecznego prawdopodobnie w 1310 r.¹¹

Przypuszczam, że terytorium maniowskie, z ośrodkiem znajdującym się początkowo w Strzegomiu, ukształtowało się jako byt o ściśle określonych granicach w okresie po 1290 r., kiedy Bolko I Surowy otrzymał południową część księstwa wrocławskiego. Wyodrębnienie terytorium maniowskiego wiązało się z zapewnieniem zaopatrzenia dla jego żony Beatrycze Brandenburskiej.

2. RZĄDY KSIĘŻNYCH ŚWIDNICKICH I JAWORSKICH NA TERYTORIUM MANIOWSKIM

Poniżej wskażę przejawy realizacji uprawnień władczych nad terytorium maniowskim przez Beatrycze Brandenburską. 16 marca 1305 r. Beatrycze wraz ze swoim synem Bernardem zadysponowała m.in. losem 1 grzywny dochodu pobieranej z ogrodu w Goczałkowie¹². 4 grudnia 1305 r.

[...] potwierdziła układ pojednawczy zawarty przez Guntera, komtura joannitów w Strzegomiu, z córkami Konrada, młynarza w Stanowicach [Staniewicz] zamordowanego przez tamtejszego rektora, brata Konrada¹³.

29 listopada 1307 r. za pozwoleniem dzieci Beatrycze przekazała benedyktynekom strzegomskim alodium Ciernie i Stanowice z 5 łanami i 22 grzywnami dochodu¹⁴.

Poniżej wymienię przejawy realizacji uprawnień władczych nad terytorium maniowskim przez Kunegundę Łokietkównę¹⁵. 13 grudnia 1325 r. w Lubiążu Miłkołaj von Zedlitz zapowiedział rozjemstwo i wezwał Kunegundę, żonę księcia

---

⁹ JASIŃSKI. *Rodowód Piastów śląskich* s. 150 (wyd. I s. 148).

¹⁰ *Tamże* s. 300 (wyd. I s. 18).

¹¹ K. JASIŃSKI. *Rodowód Piastów małopolskich i kujawskich*. Poznań 2001 s. 152.

¹² CDS XVI nr 2831.

¹³ R. STELMACH. *Komenda joannitów w Strzegomiu w świetle zachowanych dokumentów*, „Rocznik Świdnicki” 30:2002 s. 65.

¹⁴ CDS XVI nr 2962.

¹⁵ Zasadniczą podstawą rządów Kunegundy na rozważanym terytorium było „prawo dożywotnich rządów w ramach oprawy wdowiej”. Ł. PIĄTEK. *Kiedy urodził się książę świdnicki Bolko II?*

Bernarda, w sprawie dotyczącej 14 łanów alodium w Siedlimowicach¹⁶. 2 lipca 1326 r. Kunegunda i jej syn Bolko II Mały zeznali o statusie własnościowym 2 łanów lasu zwanego Cirla, położonego powyżej wsi Ciernie¹⁷. 24 listopada 1326 r. dokonali zatwierdzenia obrotu 8 łanami w Jaryszowie. Jednym z beneficjentów transakcji był klasztor klarysek w Strzelinie¹⁸. Przed 13 grudnia 1326 r. Kunegunda potwierdziła klasztorowi cystersów w Krzeszowie posiadanie 5 grzywien rocznego czynszu z lasu w Rusku, ewentualnie, w razie niesprzedania drewna, także 5 grzywien w formie prawa do karczunku w tym lesie¹⁹. Tego samego dnia, czyli 13 grudnia 1326 r. Bolko II Mały za radą Kunegundy nadał klasztorowi cystersów w Krzeszowie m.in. 10 grzywien rocznego szosu we wsiach: Stare Bogaczowice oraz Chwaliszów²⁰. 13 lipca 1327 r. Kunegunda zeznała m.in., że Konrad von Beckern, mieszczanin strzegomski, posiada pół młyna w Morawie koło Strzegomia²¹. 10 sierpnia 1328 r. Bolko II Mały i jego matka Kunegunda zeznali w sprawie transakcji, której przedmiotem były 2 łany lasu albo zarośli w Stanowicach²². Kunegunda opuściła księstwo świdnickie w 1328 r.²³

Poniżej wyliczę przejawy realizacji uprawnień władczych nad terytorium maniowskim przez Agnieszkę, żonę Bolka II Małego. Zestawienie obejmuje okres do 1368 r., kiedy nie sprawowała jeszcze samodzielnych rządów w księstwie świdnicko-jaworskim.

2 czerwca 1342 r. Agnieszka von Habsburg wyznaczyła górną granicę stanu osobowego benedyktynek strzegomskich na 50 mniszek. Przekroczenie tej granicy oznaczało popadnięcie w niełaskę panującego²⁴. 18 sierpnia 1350 r. Habsburżanka wyraziła zgodę na transakcję dokonaną przez Bolka II Małego. Dotyczyła ona wydzierżawienia miastu Strzegom wójtostwa krajowego w ziemi strzegomskiej za

---

Przyczynek do badań nad kwestią uzyskania wieku sprawnego przez książąt śląskich pod koniec XIII i w pierwszej połowie XIV wieku. „Średniowiecze Polskie i Powszechne” 2012 t. 4 (8) s. 110.

¹⁶ *Codex diplomaticus Silesiae*. Bd. XVIII [dalej: CDS XVIII]. Ed. C. Grünhagen. Breslau 1898 nr 4488.

¹⁷ CDS XVIII nr 4553.

¹⁸ CDS XVIII nr 4591.

¹⁹ CDS XVIII nr 4597.

²⁰ CDS XVIII nr 4596.

²¹ CDS XVIII nr 4664.

²² *Codex diplomaticus Silesiae*. Bd. XXII [dalej: CDS XXII]. Ed. K. Wutke. Breslau 1903 nr 4758.

²³ H. KAŁUCKA. *Córki i wnuczki Łokietka na dworach Piastów śląskich* „Acta Universitatis Wratislaviensis. Historia” 14:1968 s. 10.

²⁴ CDS XXX nr 6841; J. HEYNE. *Dokumentirte Geschichte des Bisthums Breslau*. T. 1. Breslau 1860 s. 981; J. FILIA. *Chronik der Stadt Striegau*. Striegau 1889 s. 22; J. KÜHNEL. *Das Benediktinerinnen-Kloster zur Striegau. Ein Beitrag zur Geschichte der Frauenklöster in Schlesien bis zur Säkularisation*. I Theil [Auszug aus einer Schrift zur Erlangung der Doktorwürde bei der Hohen Philosophischen Fakultät der Schlesischen Friedrich-Wilhelms-Universität zu Breslau]. Breslau 1923 s. 3; ŻERELIK. *Dzieje polityczne Strzegomia i ziemi strzegomskiej* s. 74; D. ADAMSKA. *Fundacje dewocyjne rycerstwa księstwa świdnicko-jaworskiego w średniowieczu*. Poznań 2005 s. 100.

155,5 grzywny groszy praskich. W skład zastawionych praw do czerpania korzyści wchodziły m.in. mennica i czynsze z kramów²⁵.

Przywołane przejawy realizacji uprawnień władczych przez Beatrycze, Kune-gundę oraz Agnieszkę pozwalają na przyjęcie hipotetycznego kształtu terytorium maniowskiego, znajdującego się we władaniu Habsburżanki w okresie, kiedy była małżonką Bolka II Małego. Jakkolwiek nie mamy poświadczonych decyzji księżnej w sprawach samego Maniowa z okresu władania terytorium maniowskim, to jednak szczególnie częstotliwość przebywania w tej rezydencji w okresie późniejszych, samodzielnych rządów w księstwie świdnicko-jaworskim wydaje się nie być przypadkowa. Agnieszka von Habsburg w trakcie swojego panowania spędziła tam nie mniej niż 125 dni²⁶. Tymczasem w Strzegomiu, od którego pochodzi używana dotychczas w historiografii nazwa opisywanego przez nas obszaru, w okresie sprawowania przez nią samodzielnych rządów poświadczono są dwa jej pobyty: 1 sierpnia 1375 r.²⁷ oraz 4 kwietnia 1385 r.²⁸ W świetle dość powszechnie akceptowanej definicji stołeczności, zaproponowanej przez Antoniego Gąsiorowskiego, stołeczny charakter Maniowa w ramach opisywanego obszaru nie budzi wątpliwości. Przypomnijmy, że poznański badacz uważa, iż decydujący wpływ na kształtowanie się miasta stołecznego miało itinerarium władcy²⁹. Tak się złożyło, że i później Maniów był rezydencją osób związanych z dynastią lub przygotowywanych do zarządzania księstwem. Za przykłady niechaj posłużą: Elżbieta z Prochowic, pozamałżeńska córka Bolka II Małego³⁰, oraz Beneš z Choustnika, starosta księstwa świdnicko-jaworskiego.

3. ZASIĘG GEOGRAFICZNY TERYTORIUM MANIOWSKIEGO

Dla potrzeb ustalenia zasięgu geograficznego terytorium maniowskiego poszukałem wzmianek o wykonywaniu władzy nad wyżej wspomnianym obszarem przez kobiety, które nim władały. W przypadku miejscowości, które ze względów geograficznych mogły leżeć w pasie granicznym lub wewnątrz terytorium maniowskiego

²⁵ *Regesty Śląskie*. T. II: 1349-1354. Oprac. K. Bobowski [i in.]. Wrocław 1983 nr 341 s. 123; FILIA. *Chronik der Stadt Striegau* s. 36.

²⁶ KOPA. *Dzieje Maniowa do schyłku XIV wieku* s. 69.

²⁷ *Landbuch księstw świdnickiego i jaworskiego*. T. I: 1366-1376. Ed. T. Jurek. Poznań 2004 nr 994.

²⁸ *Landbuch księstw świdnickiego i jaworskiego*. T. II: 1385-1395. Ed. T. Jurek. Poznań 2000 nr 29, 30, 35, 36, 70.

²⁹ A. GĄSIOROWSKI. *Podróże panującego w średniowiecznej Polsce*. „Czasopismo Prawno-Historyczne” 25:1973 z. 2 s. 41-68.

³⁰ T. JUREK. *Zapomniana Piastówna – Elżbieta, córka Bolka II świdnickiego*. „Przegląd Historyczny” 84:1993 nr 4 s. 433-442.

uwzględniłem tylko te, które istniały w 1350 r. W przypadku tych miejscowości podaję źródła świadczące o ich istnieniu w wyżej wspomnianym roku³¹.

Minimalny kształt terytorium maniowskiego przedstawiał się tak, jak opisałem poniżej. Jego granica przebiegała na północ od Maniowa. W tym miejscu stanowiła jednocześnie granicę księstwa świdnicko-jaworskiego³². Tu zmieniała kierunek na południowo-zachodni, przekraczała rzekę Bystrycę, aby objąć Pożarzysko³³. Następnie biegła na południe od Mrowin³⁴ i Pastuchowa³⁵, obejmując zakole rzeki Strzegomki. Dalej terytorium obejmowało Czechy³⁶ i Stanowice, wyraźnie poświadczone jako jego część. Opisywana jednostka terytorialna obejmowała Ciernie wraz z położonym na północ od Cierni lasem³⁷, nie obejmowała jednak Świebodzic. Dalej wcinała się wyraźnym klinem skierowanym na południe ku Górom, później nazwanym Wałbrzyskimi, obejmując Chwaliszów oraz Stare Bogaczowice. Zachodni kraniec klina przebiegał na zachód od Sądów Dolnych³⁸. Potem granica terytorium przebiegała na wschód od Kłaczyny³⁹. Dalszy jej bieg można uchwycić na zachód od Żółkiewki⁴⁰ i Granicznej⁴¹. Dalej granica opisywanego obszaru kierowała się ku północy, obejmując Goczałków – miejscowość dobrze poświadczoną jako jego część. Terytorium maniowskie obejmowało też Bartoszówek⁴², Jaroszków⁴³ i Rusko. W Rusku granica na krótkim odcinku stawała się granicą księstwa świdnicko-jaworskiego⁴⁴. Następnie po raz drugi przekraczała

³¹ O kryteriach ustalania zasięgu geograficznego szerzej napisałem w D. KOPA. *Zasięg geograficzny księstwa świdnicko-jaworskiego około połowy XIV wieku*. „Kwartalnik Opolski” 61:2015 nr 4 s. 84-85.

³² *Tamże* s. 88.

³³ *Schlesisches Urkundebuch*. Bd. VI [dalej: SUB VI]. Hrsg. W. Irgang. Köln – Weimar – Wien 1998 nr 153.

³⁴ SUB VI nr 321; CDS XVIII nr 4338.

³⁵ CDS XVI nr 3362.

³⁶ *Kodeks dyplomatyczny Śląska*. T. I. Ed. K. Maleczyński. Wrocław 1956 nr 78.

³⁷ Poświadczają istnienie tego lasu: *Kodeks dyplomatyczny Śląska*. T. I nr 78; *Codex Diplomaticus Silesiae*. Bd. VII/1. Ed. C. Grünhagen. Breslau 1857 nr 336 = *Schlesisches Urkundebuch*. Bd I. Hrsg. H. Appelt. Wien – Köln – Graz 1971 nr 290; *Schlesisches Urkundebuch*. Bd II. Hrsg. W. Irgang. Wien – Köln – Graz 1977 nr 170, 171; *Schlesisches Urkundebuch*. Bd. III. Hrsg. W. Irgang. Köln – Wien 1984 nr 89, 437, 502; *Schlesisches Urkundebuch*. Bd IV [dalej: SUB IV]. Hrsg. W. Irgang. Köln – Wien – Graz 1988 nr 381; CDS XVI nr 2962, 2967, 2968, 2984, 2985, 2998, 3019, 3175, 3213, 3539; CDS XVIII nr 4064, 4293, 4469; CDS XXII nr 4632, 4758.

³⁸ SUB VI nr 65.

³⁹ SUB IV nr 181.

⁴⁰ CDS XVIII nr 3850, 3851; CDS XXX nr 6504.

⁴¹ SUB VI nr 439.

⁴² CDS XVI nr 3219; CDS XVIII nr 3560.

⁴³ SUB VI nr 65, 130, 392; *Codex diplomaticus Silesiae*. Bd. XXIX. Ed. K. Wutke. Breslau 1923 nr 5371; CDS XXX nr 6076.

⁴⁴ KOPA. *Zasięg geograficzny księstwa świdnicko-jaworskiego* s. 88.

rzekę Strzegomkę. Poprzez znajdujący się wewnątrz terytorium Kruków⁴⁵ granica wracała w okolice Maniowa.

Czytelnikowi, który chciałby podążać za tym opisem na współczesnej mapie, pragnę podpowiedzieć, że nie obejmuje on elementów obecnie istniejącej topografii, takich jak np. Jezioro Mietkowskie. Z upływem wieków także stan przyrody uległ przekształceniu na skutek działalności człowieka.

Metoda przyjęta przeze mnie dla odtworzenia zasięgu geograficznego terytorium maniowskiego nie jest wolna od pewnych niedoskonałości. Uważam, że nawet przybliżenie kształtu obszaru, który stanowił uposażenie Agnieszki w okresie, kiedy była małżonką Bolka II Małego, wnosi nowy element do stanu naszej wiedzy o ostatniej księżnej świdnicko-jaworskiej i wcześniejszych dziejach jej ziem.

ZAKOŃCZENIE

W świetle powyższych ustaleń widzimy jasno zarówno zasięg geograficzny terytorium maniowskiego, jak i sposób sprawowania nad nim władzy przez księżne świdnickie i jaworskie. Nasilająca się z upływem czasu szczególnie rola Maniowa w księstwie świdnicko-jaworskim stanowi mocny argument za nazwaniem jego mianem terytorium, w skład którego Maniów wchodził. Nie wpłynął na zmianę tego stanu rzeczy nawet fakt, że miejscowość ta trafiła w ręce Elżbiety z Prochowic, domniemanej córki pozamałżeńskiej Bolka II Małego, wręcz przeciwnie – sprzyjał on wzmocnieniu odrębności administracyjnej terytorium i zasadności proponowanego przeze mnie nazewnictwa.

BIBLIOGRAFIA

- Codex diplomaticus Silesiae*. Bd. XVIII. Ed. C. Grünhagen. Breslau 1898.
Codex diplomaticus Silesiae. Bd. XXII. Ed. K. Wutke. Breslau 1903.
Codex diplomaticus Silesiae. Bd. XXIX. Ed. K. Wutke. Breslau 1923.
Codex Diplomaticus Silesiae. Bd. VII/1. Ed. C. Grünhagen. Breslau 1857.
Codex diplomaticus Silesiae. Bd. XXX. Ed. K. Wutke, E. Randt. Breslau 1930.
Codex diplomaticus Silesiae. Bd. XVI. Ed. C. Grünhagen, K. Wutke. Breslau 1892.
Kodeks dyplomatyczny Śląska. T. I Ed. K. Maleczyński. Wrocław 1956.
Landbuch księstw świdnickiego i Jaworskiego. T. I: 1366-1376. Ed. T. Jurek. Poznań 2004.
Landbuch księstw świdnickiego i jaworskiego. T. II: 1385-1395. Ed. T. Jurek. Poznań 2000.
Regesty Śląskie. T. II: 1349-1354. Oprac. K. Bobowski [i in.]. Wrocław 1983.
Schlesisches Urkundebuch. Bd. I. Hrsg. H. Appelt. Wien – Köln – Graz 1971.
Schlesisches Urkundebuch. Bd. II. Hrsg. W. Irgang. Wien – Köln – Graz 1977.

---

⁴⁵ *Regesty Śląskie*. T. II nr 274.

- Schlesisches Urkundebuch*. Bd. IV. Hrsg. W. Irgang. Köln – Wien – Graz 1988.
- Schlesisches Urkundebuch*. Bd. III. Hrsg. W. Irgang. Köln – Wien 1984.
- Schlesisches Urkundebuch*. Bd. VI. Hrsg. W. Irgang. Köln – Weimar – Wien 1998.
- ADAMSKA D., *Fundacje dewocyjne rycerstwa księstwa świdnicko-jaworskiego w średniowieczu*. Poznań 2005.
- FILIA J., *Chronik der Stadt Striegau*. Striegau 1889.
- GAŚSIOROWSKI A., *Podróże panującego w średniowiecznej Polsce*. „Czasopismo Prawno-Historyczne” 25:1973 z. 2 s. 41-68.
- HEYNE J., *Dokumentirte Geschichte des Bisthums Breslau*. T. 1. Breslau 1860.
- JASIŃSKI J., *Piastowie świdniccy a Wittelsbachowie w pierwszej połowie XIV wieku*. „Zapiski Historyczne” 33:1968 z. 3 s. 95-109.
- JASIŃSKI J., *Rodowód Piastów śląskich: Piastowie wrocławscy, legnicko-brzescy, świdniccy, ziębiccy, głogowscy, żagańscy, oleśniccy, opolscy, cieszyńscy i oświęcimscy*. Kraków 2007².
- JASIŃSKI K., *Rodowód Piastów małopolskich i kujawskich*. Poznań 2001.
- JURECZKO A., *Bolko I książę jaworsko-świdnicki*. „Rocznik Naukowo-Dydaktyczny. Prace Historyczne” 8:1977 s. 37-47.
- JUREK T., *Zapomniana Piastówna – Elżbieta, córka Bolka II świdnickiego*. „Przegląd Historyczny” 84:1993 nr 4 s. 433-442.
- KAŁUCKA H., *Córki i wnuczki Łokietka na dworach Piastów śląskich*. „Acta Universitatis Wratislaviensis. Historia” 14:1968 s. 5-25.
- KOPA D., *Dzieje Maniowa do schyłku XIV wieku*. „Świdnickie Studia Teologiczne” 17:2017 nr 1 s. 63-76.
- KOPA D., *Zasięg geograficzny księstwa świdnicko-jaworskiego około połowy XIV wieku*. „Kwartalnik Opolski” 61:2015 nr 4 s. 79-95.
- KÜHNEL J., *Das Benediktinerinnen-Kloster zu Striegau. Ein Beitrag zur Geschichte der Frauenklöster in Schlesien bis zur Säkularisation. I Theil [Auszug aus einer Schrift zur Erlangung der Doktorwürde bei der Hohen Philosophischen Fakultät der Schlesischen Friedrich-Wilhelms-Universität zu Breslau]*. Breslau 1923.
- PIĄTEK Ł., *Kiedy urodził się książę świdnicki Bolko II? Przyczynek do badań nad kwestią uzyskania wieku sprawnego przez książąt śląskich pod koniec XIII i w pierwszej połowie XIV wieku*. „Średniowiecze Polskie i Powszechne” 2012 t. 4 (8) s. 95-112.
- STELMACH R., *Komenda joannitów w Strzegomiu w świetle zachowanych dokumentów*. „Rocznik Świdnicki” 30:2002 s. 57-79.
- ŻERELIK R., *Dzieje polityczne Strzegomia i ziemi strzegomskiej na tle dziejów księstwa świdnicko-jaworskiego*. W: *Strzegom. Zarys monografii miasta i regionu*. Red. K. Matwijowski. Wrocław 1998 s. 41-61.

THE MANIOWSKIE TERRITORY REGARDED AS THE DUCHESSES
OF ŚWIDNICA-JAWOR'S ENDOWMENT

S u m m a r y

The article advances and supports the thesis that the Maniowskie Territory existed. It presents the process in which the territory acquired its distinctive features. Furthermore, it discusses the reign of the duchesses of Świdnica-Jawor. It also describes the geographical boundaries of the Maniowskie Territory.

Słowa kluczowe: średniowiecze, księstwo świdnicko-jaworskie, Maniów, Beatrycze Brandenburska, Kunegunda Łokietkówna, Agnieszka – księżna świdnicko-jaworska.

Key words: Middle Ages, Duchy of Świdnica-Jawor, Maniów, Beatrice of Brandenburg, Kunigunde of Poland, Agnes – Duchess of Świdnica-Jawor.